

Till minne av Svenske Borg och andra ödemarskriddare: om bilden av Kanadas ridande polis i populärkulturen

Mar 4th, 2015 | Category: 2015-03 mars, Artikel

ANDERS N NILSSON

Kanadas ridande poliser eller rödrockar var flitigt representerade i populärkultur i Sverige ända fram till 1970-talet. Främst förekom de i amerikanska romaner, noveller, tecknade serier och spelfilmer i svensk översättning. Men rödrockar förekom även i texter författade av svenskar med exempel som Edwin Ahlqvists novellfigur Svenske Borg och några av Harry MacFies romaner som del av nordlandsgenren, vilken kan ses som en föregångare till den om Vilda Västern.

Kanadas ridande polis i sina röda rockar och scoutaktiga stetsonhattar utgör vid sidan av lönnlövet en av de mest seglivade symbolerna för Kanada som nation (Bild 1)

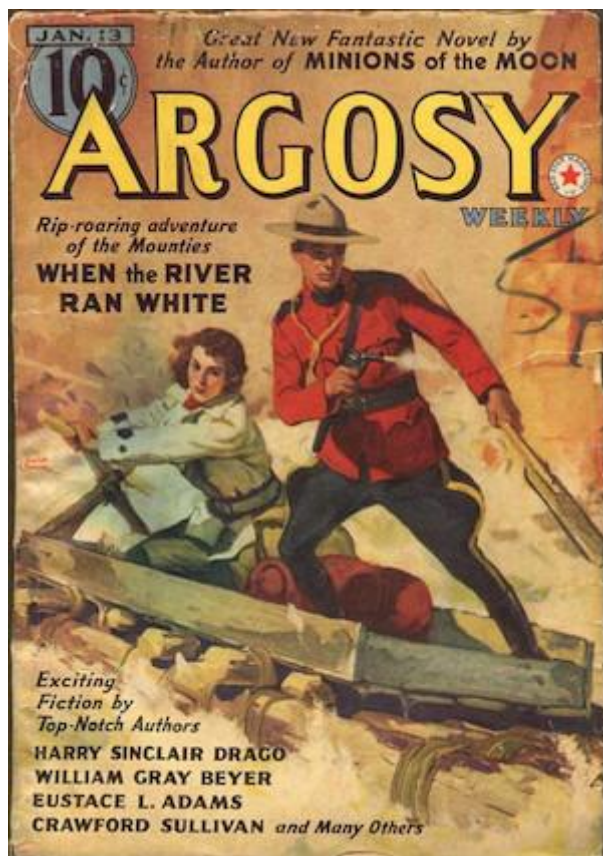

Bild 1: En rödrock som försvarar en kvinna med vapen i hand. Omslag från det amerikanska novellhäftet *Argosy* för 13 januari 1940.

The Royal Canadian Mounted Police (RCMP) bildades 1920 genom hopslagning av två tidigare poliskårer, varav ”The North West Mounted Police” hade rötter ända bak till 1873 då man fokuserade på att driva bort de ljusskygga amerikaner som smugglade whiskey till indianerna i samma veva som bufflarna försvann även från den kanadensiska prärien. Två av RCMP:s tidiga huvuduppgifter var att civilisera indianerna och att göra det tydligt för grannen

USA vad som var kanadensiskt territorium. En del kritiker menar att även ett brittiskt kanadensiskt förhållande av att den franskspråkiga delen av landet bredde ut sig fanns med på agendan. Kåren bestod länge helt av vita män med brittisk-amerikansk bakgrund och genomtygades av den brittiska värdegrund som kännetecknade Kanadas ekonomiska och politiska elit. Här ingick även ett manlighetsideal nära kopplat till den engelska gentlemanen med fokus på egenskaper som styrka, pliktrogenhet, rättvisa, artighet och hög moral.

Kritiker menar att RCMP som maktens redskap förutom att förvalta ett apartheidliknande system för urinnvånarna i stor utsträckning ägnat sig åt att slå tillbaka strejker och demonstrationer, jagat kommunister, diskriminerat kvinnor och åtalat homosexuella (Dawson 1998). En rad brutala övertramp gentemot fransk-kanadensiska separatister under 1970-talet ställde även RCMP i en mycket dålig dager. Man kan här verkligen tala om en nationell symbol med ett tvivelaktigt innehåll. Dessutom köptes rätten till den av Disney 1995!

”Mounties” är en populär benämning avseende RCMP, som saknar egentlig svensk motsvarighet. ”Rödrockar” ligger nära till hands, och används återkommande på detta sätt i populärkulturen, men kan även avse brittiska soldater i andra sammanhang och förknippas ofta med det amerikanska frihetskriget 1775–1783. Men när jag i fortsättningen talar om rödrockar så är det förstås den kanadensiska varianten det handlar om.

Northern vid sidan av western

Berättelserna om rödrockar kan sägas ingå i en populärkulturell genre som kan benämnas ”northern” och som förutom de exempel jag redan gett omfattar även mer renodlade äventyrsberättelser som utspelar sig i Nordamerikas mer nordliga vildmarker. Genren tycks inom skönlitteraturen ha haft ett uppsving på 1920- och 30-talen och några representativa författare som då översattes till svenska är: Rex Beach, James Oliver Curwood, Jack London, William B. Mowery och Robert Service.

Vid sidan av dessa författares böcker finns det även mer renodlade berättelser om rödrockar, vilka i skuggan av västernböckerna som regel inte nått Sverige. Men Don Hutchison talar om en veritabel litterär lavin av ”Northerns” i Amerika, ”populated by casts of picaresque traders, trappers, gold seekers, lumbermen, Indians, outlaws, and of course the flame-coated heroes of the Northwest Mounted Police” (Hutchison 1998:xiii). Ett bra exempel på genrens blandning av spänning och romantik återfinns i William B. Mowerys *Heart of the North* från 1930, vilken utgavs i svensk översättning som *En Nordlandets son* 1937 i Wahlströms romanserie Blå Biblioteket (Bild 2).

Bild 2: William B. Mowerys roman *Heart of the North* filmades 1938 och hade premiär på svenska biografer i september 1939 som *Nordlandets lag*.

De många amerikanska pulpmagasinen tillägnade rödrockar nådde aldrig Sverige, men i Danmark trycktes nio kioskhäften i serien *Canadas Rødfrakker (The Royal Mounted)* under åren 1943 och 1944 (Nielsen 1994).

Dick Harrison gör i sin inledning till antologin *Best Mounted Police Stories* en distinktion mellan den tidiga brittiska, den oberoende kanadensiska fram till ca 1930, och den senare amerikanska mountieberättelsen (Harrison 1996:3 ff.). Den ”brittiska rödrocken”, vilken återfanns i berättelser av brittiska äventyrsförfattare, var som regel det svarta fåret i någon adelsfamilj som sökt sig till kolonierna i rollen som ung äventyrare. Hjälten försvarar här i första hand imperiet med utgångspunkt i sin sociala ställning. Banden till England är utsuddade i skildringarna av den ”kanadensiske rödrocken”, som i Ralph Connors böcker, där hjältens sociala ställning är ointressant i förhållande till hans idealism, som gör att han framgångsrikt kan upprätthålla lagen mer med hjälp av sin höga moral än med utövande av fysiskt våld.

När till sist det är amerikaner som skildrar ridande poliser utgår de från de värden som ligger till grund för vilda västerns rättvisa, där rätt och fel ofta formas av situationen som en hyllning till individualism och frihetsbehov. Här tenderar rödrocken att inte bli mer än en sheriff i röd rock. Skillnaden mellan den ”kanadensiska rödrocken” och den traditionella västernhjälten formuleras väl av Harrison (1996:7):

The fictional Mountie, whose service motto is 'maintain the right', is permanently dedicated to fighting for others, and even more conspicuously to defending a cause or principle. The Western hero may choose to fight for others, as when he defends the townspeople; he could even be said to espouse the cause of civilization, but for him these are voluntary and temporary choices. His belief in individualism and his passion for freedom prohibit any permanent commitment.

Den typiske rödrocken är därmed ingen egentlig hjälte, utan mer en förkämpe för ordning och de institutioner som har till uppgift att upprätthålla den. Hans uppgift är ofta att förfölja och fånga in en brottsling och framgången i uppgiften är ofta så given att något våld inte blir nödvändigt. Hans uppdrag utspelar sig ofta i en mycket ogästvänlig miljö, och det är inte ovanligt att det är den extrema kylan och snön, och alltså inte antagonisten själv, som utgör det största hotet i berättelserna.

Hollywood och amerikansk kiosklitteratur lyckades tillsammans lägga beslag på rödrocken och forma honom efter sina egna berättelser, direkt inspirerade av den amerikanska västerns dramaturgi. Följden blev att rödrocken försvann ur den inhemska kanadensiska populärkulturen, som Dick Harrison för övrigt menar upphörde att existera på ett tidigt stadium. Rödrocken förvisades därmed i Kanada till den seriösa litteraturen där han som regel får inta rollen av förlorare, eller som Harrison (1996:15) skriver: ”a Canadian's heroes are likely to be foreign gunmen while his anti-heroes are domestic policemen”.

Svenske Borg

Ett helsvenskt bidrag till populärlitteraturen om rödrockar återfinns i berättelserna om Svenske Borg, signerade med pseudonymen ”Canada-Johnson”. Svenske Borg dök först upp som en kortare följetong i fem delar i tidningen *Frisksport* år 1935, för att under åren 1944 till 1966 återkommande förekomma som följetong i *Rekord-Magasinet*. En samling med berättelser om *Svenske Borg i Kanadensiska Polisen* trycktes även i bokform i tre upplagor 1949 (Bild 3).

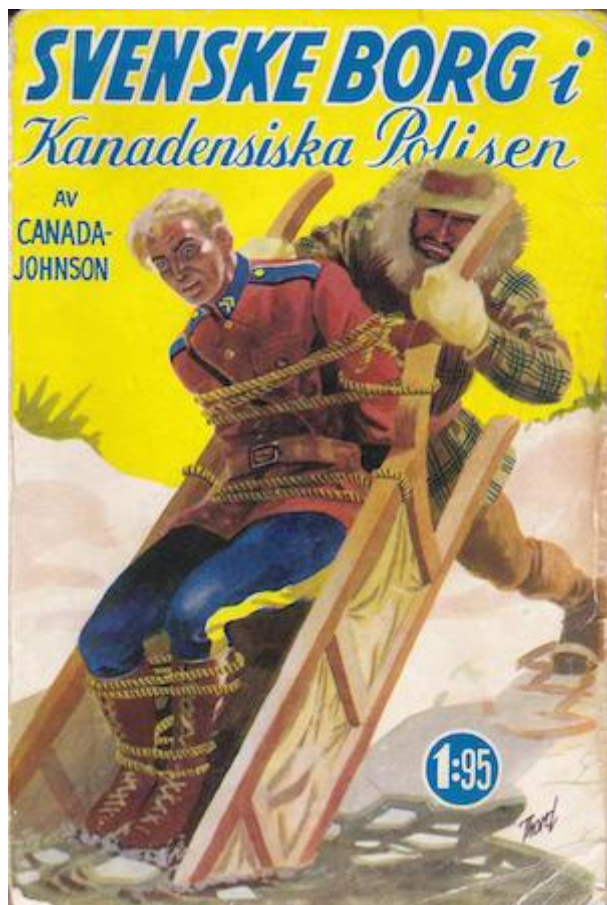

Bild 3: Omslag till boken om *Svenske Borg* som Edwin Ahlqvist lät ge ut 1949.

Edwin Ahlqvist (1898–1984) avslöjar i sin självbiografi *Må bäste man vinna* från 1981 att det var han själv som dolde sig bakom pseudonymen ”Canada-Johnson”, en identitet man ännu inte klargjort i LIBRIS. Intrycket av följetongen från 1935 är att den inte var tänkt att få någon fortsättning, detta speciellt då den avslutas med att Borg gifter sig med den fransktalade kvinnan Madelan. Hon utgör navet i berättelsen och begärs såväl av Borg som av skurken Slith Lagan. Borg vinner hennes hjärta och Lagan hamnar i galgen.

Svenske Borg heter egentligen Gustav Borg och uppges vara svenskättling. Svenskheten matchas av de blå uniformsbyxorna med gula revärer. Han förenar många manliga drag som mod, styrka, snabbhet och uthållighet. Han lever verkligen upp till myten att en rödrock alltid till sist får fast sin skurk. Under sina äventyr färdas han mellan avlägsna blockhus och byar, alltid ute på något krävande uppdrag. Ofta är det extremt kallt och mycket snö varför hundspann är det transportmedel som står till buds. Borgs svenska ursprung utgör egentligen ett brott mot ett av rödrockslitteraturens fundament, nämligen rödrockens brittiska ursprung. Tysk, fransk eller östeuropé skulle vara helt otänkbart, men skandinav kanske ändå kunde gå an. Vikingarna lämnade ju ändå ett visst arv under sina härjningar i den brittiska ö-världen.

I god rödrockstradition är Borg bra på att kontrollera sitt driftsliv och inlåter sig inte i några mer intima förhållanden med kvinnor. Hans garanterat heterosexuella läggning framkommer dock ändå genom hans positiva attityd gentemot de kvinnor som förekommer i berättelserna. Ett exempel är Mary i berättelsen ”Blodspår i snön”, som Borg vill ska gifta sig med hans kollega Cliff Carlsen. När hon av glädje inför denna möjlighet kysser Borg på munnen, säger han med ett leende: ”Den här gången hade jag tur, men Cliff har ändå större tur” (Ahlqvist 1949:32). Den ursprungliga berättelsens giftermål mellan Borg och Madelan, förefaller i de påföljande berättelserna aldrig att ha ägt rum. Men Borg stöter även på besvärliga kvinnor

som sätter sig till motvärn, och i följetongen *Svenske Borg i mysteriet med kopparpilarna* tar han till uttryck som ”kvinno-djävul” och konstaterar även att ”kvinnor är då aldrig till annat än besvär” (*Rekordmagasinet* 1949 nr. 47).

Det är tecknaren Thord Lindblom (1920–1989) som stått för visualiseringen av Svenske Borg, främst på *Rekord-Magasinet*s omslag, men även på omslaget till boken om Borg och i bokens fåtaliga illustrationer. De tidningsomslag jag sett med Svenske Borg är: 39/1944, 3/1946, 46/1949, 4 & 21/1951, 3 & 44/1953, 22/1966 (Bild 4).

Bild 4: Omslag till *Tidningen Rekord* nr. 22 1967 med illustration till följetongen *Svenske Borg tar i med hårdhandskarna*.

Svenskheten i Borgs utseende förmedlas främst av hans blonda hår som framträder på en del av teckningarna. Skurkarna framställs däremot med svart hår och det är endast en minoritet av dem som har namn med brittiskt ursprung. Fransk-kanadensiska namn används för flera av de trappers som bryter mot lagen, och Ahlqvist använder även tyskklingande namn som Bermann och Heintz på de skurkar han konstruerar. Han antyder även att deras tjuvaktighet kan vara kopplad till deras ursprung (Ahlqvist 1949:49): ”Det är konstigt med folk av hans ras, de har förfärligt svårt att hålla fingrarna från andras ägodelar.” Påståendet passar väl in i *Rekord-Magasinet*s anti-tyska linje under kriget.

Svenska nordlandsförfattare

Även några andra svenska författare var varit aktiva inom genren och jag vill här vid sidan av Edwin Ahlqvist lyfta fram Harry Macfie (1879–1956), uppväxt på västkusten med skotskt påbrå och med en produktion som omfattar ett tiotal romaner (se Falk 2001 för biografi). Hans första bok *Wasawasa* kom redan 1935, och sammanfaller alltså i tiden med Svenske Borgs entre i *Frisksport*. Det är därmed inte överraskande att det i Macfies egen rödrocksroman *Norrskensens män* från 1938 förekommer en svenskättad rödrock med namnet Axel Berg och som kallas för ”the blond Swede” (Bild 5).

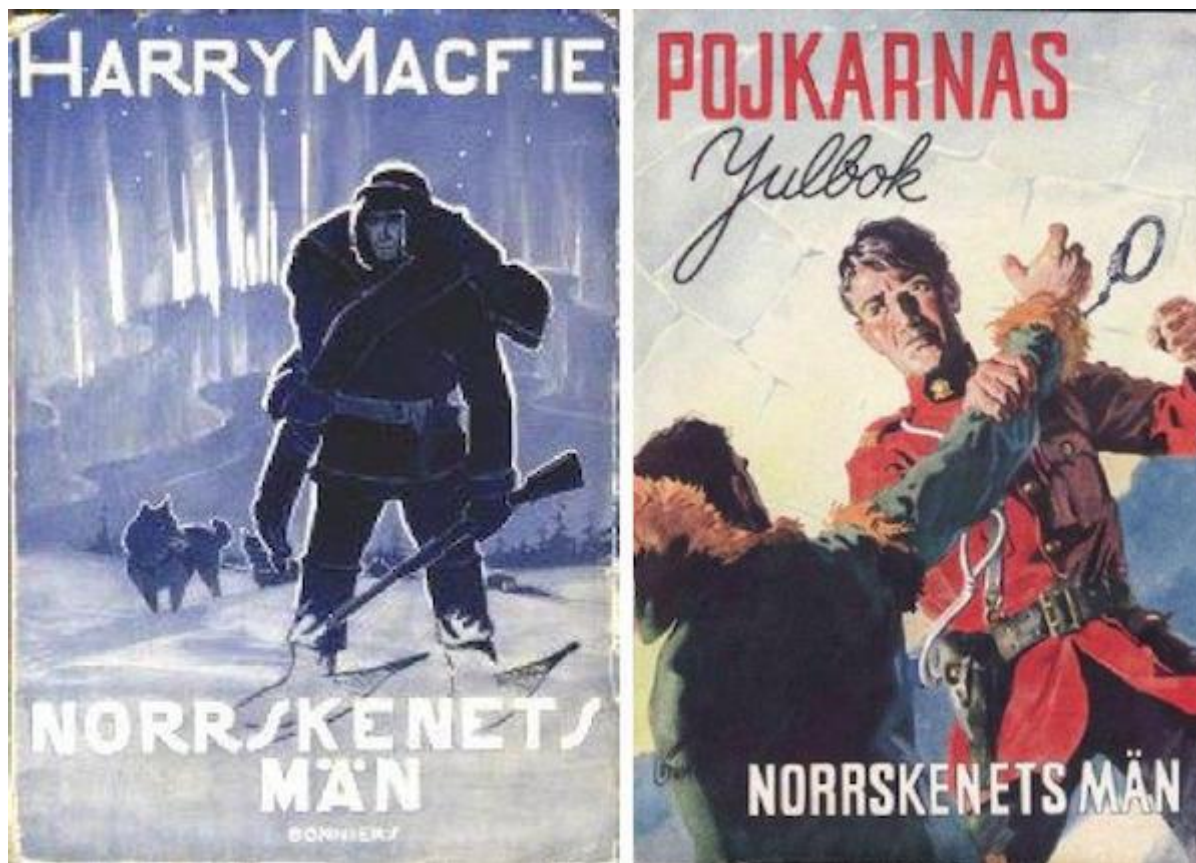

Bild 5: Två olika omslagsbilder till Harry Macfies roman *Norrskenet's män*: till vänster originalutgåva från 1938 och till höger som *Pojkarnas Julbok* 1951.

Macfie låter dock läsaren ej möta Berg annat till namnet då han enligt eskimåernas berättelser påträffats mördad på en udde vid Ishavet. Hans uppdrag var att ta fast den skurk som troligen mördade honom i bakhåll, och som i boken istället med framgång jagas av Robert "Bonny" Mac Farlane, en ståtlig ung rödrock, som tillika är en skotsk adelsman. Macfie skriver alltså i den tidiga brittisk-influenserade traditionen och ägnar merparten av sin bok åt att skildra Bonnys utdragna jakt på mångmördaren Tracy, vars välförtjänta öde till slut blir att slås ihjäl av en rasande grizzlyhona vars unge han sparkat till. Bonny hinner även med att bli svårt skadskjuten av en fransk-kanadensisk skurk men räddas åter till livet av två kvinnor, varav den unga Neebe med blandat franskt och chippawy-indianskt ursprung till slut blir Bonnys hustru. Innan Bonny återvänder till Neebe ute i vildmarken har han provat på att vistas i Skottland på det slott han ärvt, men hans längtan tillbaka till vildmarken blev honom för svår.

Även Albert Viksten (1889–1969) har i några böcker skildrat den kanadensiska vildmarken, även om i hans berättelser rödrocken inte tilldelats någon central roll. I boken *Pälsjägarnas paradis* ger han dem dock följande omdöme: "Rödrockarna finns, hederliga och hjälpsamma bergspoliser, som dock sällan bär röd rock" (Viksten 1959:12).

Det var heller inte ovanligt med noveller om rödrockar i äldre svenska veckotidningar (Bild 6), och tre exempel från *Levande Livet* är *Två män i den vita ensamheten* i nr 31 och *I kapp med kölden* i nr 32, båda i årgång 1942, och *Den vattentäta tändsticksasken* i nr 30 1941, alla utan uppgift om författarens namn.

Bild 6: Exempel på veckotidningsomslag med rödrock hämtat från *Lektyr* nr. 5 1961.

I nr 47 från 1938 av samma tidning finns en novell av H.S.M. Kemp betitlad *För att fånga Bull Regan*, och Sverre Holmsen skriver i nr 11 1942 om *Robert Cleavers flykt*. En lite udda historia berättas av rödrocken G. Brockie i nr 47 1940 under titeln *När jag var barnjungfru på Norra Ishavet*. Novellen *Sergeant Rayners sista fånge* av M.C. Pichall kan läsas i *Levande Livet* 1944 nr 44. Ett antal noveller om rödrockar kan även hittas under 1950-talet, och ett exempel är *Blod på snön* i *Lektyr* nr 51 1958 av Stewart Rogers (pseud. för Rune S. Mantling och Gunnar Svensson). Under rubriken *Patrull i norr* berättar rödrocken William Brockie om några av de äventyr han upplevt under sin yrkesutövning i *Levande Livet* nr. 21, 1955, och i nr. 43 samma år skriver Bart Shamrock om *Mord i snö*. *Lektyr* hade till och med en novellserie med rödrockar som tema, med början i nr 52 1954 med novellen *Eskimådockan* av William B. Mowery.

Noveller som utspelade sig i Nordlandet förekom alltså frekvent i veckotidningar under 1930-, 40- och 50-talen, och det är säkert inte fel att säga att de föregick det stora intresse som under 1950-talet byggdes upp för Vilda Västern. Kanske kan man se detta skifte av miljö som del av en allmän övergång från brittisk till amerikansk kulturimport. Att intresset för Nordlandet levde kvar även under 1950-talet stöds bland annat av den bokserie som Kometförlaget gjorde reklam för i *Levande Livet* nr 5 1957 (Bild 7). Förlagets Nordlandsserie omfattade tolv romaner av författare som Rex Beach, James Oliver Curwood och William B. Mowery. Rödrockar har huvudrollen i åtminstone två av böckerna.

ETT UOMÖJLIGT FÖRMÅNSERBJUDANDE PÅ 100:-

NORDLANDS-serien

12 av de bästa vildmarksromanerna

ÄKTA HALVFRANSKA LYXSKINNBAND

med dekor. titlar och guld i 23 karats guld.

Med dessa vildmarks- och nordlandsromaner kommer Ni först, indianskerna och naturen utmanas än så länge, och med intensiv spänning kommer Ni att följa handelskarlarna och skiftande indianstämningar. De stora, obändiga vildmarkerna, skogarna, bergen och bergen. Mer var ständigt bakgrund till krigstjänst, romanserna och kärleken.

I **NORDLANDS-serien** ser ni några av de främsta författarna i denna genre: REX BEACH, WILLIAM R. WEAVER och JAMES OLIVER CURWOOD. De är män, som själva upplevt vildmarkerna och med sin berättarbegåvning har skrivit de verkliga utmanande skildringar därifrån, som riktar sin blick på de verkliga utmaningar i vildmarkerna. Med dessa romaner kommer Ni först, indianskerna och naturen utmanas än så länge, och med intensiv spänning kommer Ni att följa handelskarlarna och skiftande indianstämningar. De stora, obändiga vildmarkerna, skogarna, bergen och bergen. Mer var ständigt bakgrund till krigstjänst, romanserna och kärleken.

ALLA BÖCKERNA I STORT ROMANFORMAT

1. Rex Beach **SILVERSTENEN I ALASKA**. Den stora vildmarken är full av spänning och ärofulla äventyr. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits.
2. Rex Beach **VILDSKAPETS KRÄNS**. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits.
3. Rex Beach **ALASKA**. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits.
4. William R. Weaver **EN FÖRSTÄLLE**. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits.
5. William R. Weaver **VELDMARKENS RÖD**. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits.
6. William R. Weaver **SILVERSTENEN**. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits.
7. William R. Weaver **EN VILDMARKSROMAN**. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits.
8. William R. Weaver **EN VILDMARKSROMAN**. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits.
9. William R. Weaver **EN VILDMARKSROMAN**. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits.
10. William R. Weaver **EN VILDMARKSROMAN**. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits.
11. James Oliver Curwood **YNDIGASTA VILDMARKEN**. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits.
12. James Oliver Curwood **EN VILDMARKSROMAN**. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits. En av de största ärofulla äventyren som någonsin skrivits.

ENDAST 5:- per titel eller 50:- för alla titlarna på en gång!

SERIE FÖR HELA FAMILJEN

SPÄNNING KÄRLEK ROMANTIK

Ni får alla böckerna på en gång!

Sänd in kupongen NU

— så får Ni böckerna om några dagar.

Bild 7: Reklam för Kometförlagets Nordlandsserie hämtad från baksidan på veckotidningen *Levande Livet* nr. 5 1957.

Susann vid gränspolisén

Rödrockar tycks enligt Staffan Janssons bibliografi över indianböcker vara relativt ovanligt förekommande i svenska barn- och ungdomsböcker. Ett exempel jag studerat närmare är Muriel Denisons *Susann vid gränspolisén*. Boken skrevs redan 1936 och den svenska utgåva jag läst trycktes 1955 (Bild 8).

Bild 8: Omslag från 1955 till Muriel Denisons roman *Susann vid gränspolisen*.

Denisons berättelse låg även till grund för filmen *Morska Susanna* (orig. *Susannah of the Mounties*, 1939) med Shirley Temple i huvudrollen, och med svensk premiär 1940. Boken ger många prov på den brittiska imperiekultur som kännetecknade kåren och bidrar starkt till den romantiserade bilden av Kanadas ridande polis (Denison 1955:30):

Vi är här för att göra det tryggt för människor, som kommer hit och bygger nya hem på prärien. Och vi är här för att beskydda indianerna också, så att dåliga människor bland de vita inte stjälar från dem. Vi är här, Susann, för att se till att lag och ordning härskar.

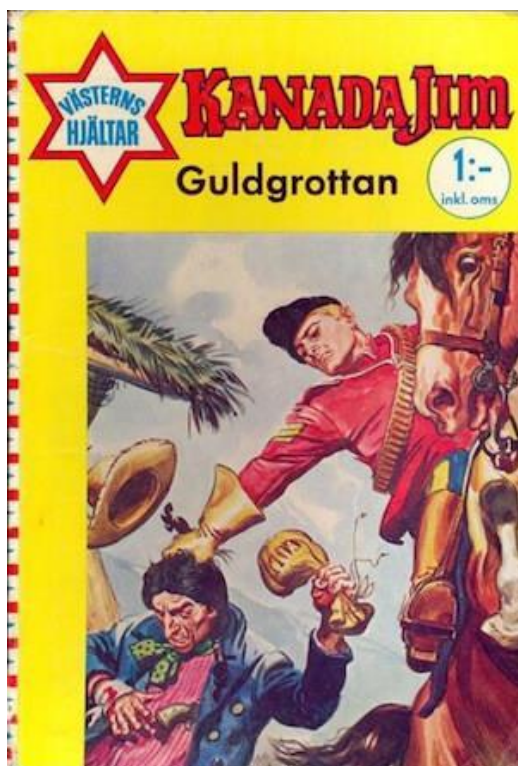
I likhet med vad som påpekats av Walden (1982) har skurkarna i boken icke-brittiska namn som Joe Labiche. Civiliseringen av indianerna tar sig i boken bland annat uttryck i att deras barn tvångshämtas till kristna internatskolor.

King vid gränspolisen

Rödrocken dök tidigt upp i tecknade serier, varav den mest kända torde vara ”King of the Royal Mounted”, med start 1935, och som på svenska först fick heta ”Ödemarkens riddare”. Ett namn som med tiden byttes ut mot ”Bill vid ridande polisen”, när den gick i *Lektyr* under 1940- och 50-talen. Serien förekom därefter länge i tidningen *Fantomen*, under namnet ”King vid gränspolisen” (Bild 9), och den hade även en egen tidning 1961, som dock utkom i endast ett nummer.

Bild 9: Två serietidningsomslag med *King vid gränspolis*: till vänster i amerikanskt original och till höger från *Fantomen* nr. 20 1951.

Seriens manus skrevs åtminstone initialt av den kände västernförfattaren Zane Grey. En annan tecknad rödrock var *Dick Daring*, som höll till i Yukon, och som förekom flitigt i seriemagasinen *Cowboy* och senare i *Buffalo/Buffalo Bill* under åren 1973 till 1984. I början av 1960-talet kallades Daring för *Kanada Jim* när serien förekom i tidningen *Västerns Hjältar* (Bild 10).

Det finns även många exempel på att rödrockar uppträder som gästande biroller i serier. När till exempel Bröderna Dalton börjar härja i Kanada får *Lucky Luke* hjälp av den synnerligen stereotype korporal Winston Pendergast (Morris & Goscinny 1976) (Bild 11).

Bild 10: Omslag från serietidningen *Västerns Hjältar* nr. 26 från 1962 med *Dick Daring* som hjälte under namnet *Kanada Jim*.

Bild 11: Rödrocken William Pendergast agerar med respekten som vapen. Här tillsammans med västernhjälten Lucky Luke i *Bröderna Dalton* i blåsväder.

Även om rödrockens metoder inte riktigt biter på de förhårdade bröderna så fångas de till sist, och Lucky Luke blir utnämnd till hederkorpral i kåren. Don Rosa ger ett lätt satiriskt porträtt av en av kårens grundare, den legendariske Sam B. Steele (1848–1919), placerad i Dawson under guldrushen samtidigt som Joakim von Anka är där. Den aktuella episoden heter på svenska ”När Yukons hjärtan glimmar” och kan läsas i *Kalle Anka & Co.* 1996, häftena 4–6. Stål, som han fått heta i översättning, har Jack London som sin personlige krönikör, och yttrar parafrasen ”Vi fångar alltid vår anka!” (Bild 12)

Bild 12: Joakim von Anka visar sig vara Sam Ståls överanka, varefter Stål av Jack London erbjuds en omformulering som kan rädda hans ära. Från tredje och sista delen av episoden *När Yukons hjärtan glimmar* ur *Kalle Anka & Co.* Nr. 6 1996.

Klassiska rödrockar på vita duken

Mellan 1907 och 1965 spelades det i Hollywood in hela 575 filmer, som utspelade sig i Kanada, och i den stora merparten av dem hade rödrockar en viktig roll (Benton 1975). I mångt och mycket är det renodlade westerndraman som omplacerats till Kanada med ridande polisen som sheriff i röd jacka. Det var alltså Hollywood som formade bilden av Kanada med sin vildmark och sina rödrockar för resten av världen, eller som Christopher Gittings skriver 1998: ”Canada is defined as a virtually empty space, a densely forested and mountainous wilderness, or alternatively, a frozen wasteland populated by the occasional French-Canadian

lumberjack, mad trapper, singing Mountie, saloon girl, and 'Indian'." 1920-talets boom i filmer som utspelade sig i Kanada sammanföll med en ekonomisk expansion i Kanada för många USA-ägda företag, som del av en fredlig kolonisation. Med andra ord en dos av den kulturimperialism vi själva känner så väl.

Handlingen i filmerna var till huvuddelen variationer på det förlopp av händelser som redan bildat mönster i populärlitteraturen och som Michale Dawson beskriver så här: "Mountie falls in love with girl; girl falls in love with – or is related to – alleged villain; Mountie discovers alleged villain is actually innocent; Mountie arrests evil person (usually an ethnic minority) for crime; Mountie and girl live happily ever after" (Dawson 1998:44).

Av Hollywoods alla rödrocksfilmer har de som bygger på den operettliknande Broadway-musikalen *Rose-Marie* en särskild lyskraft. Den romantiska musikalen som hade premiär i New York 1924 blev en stor succé, och filmades första gången redan 1928 som stumfilm med bland andra Joan Crawford (Bild 13).

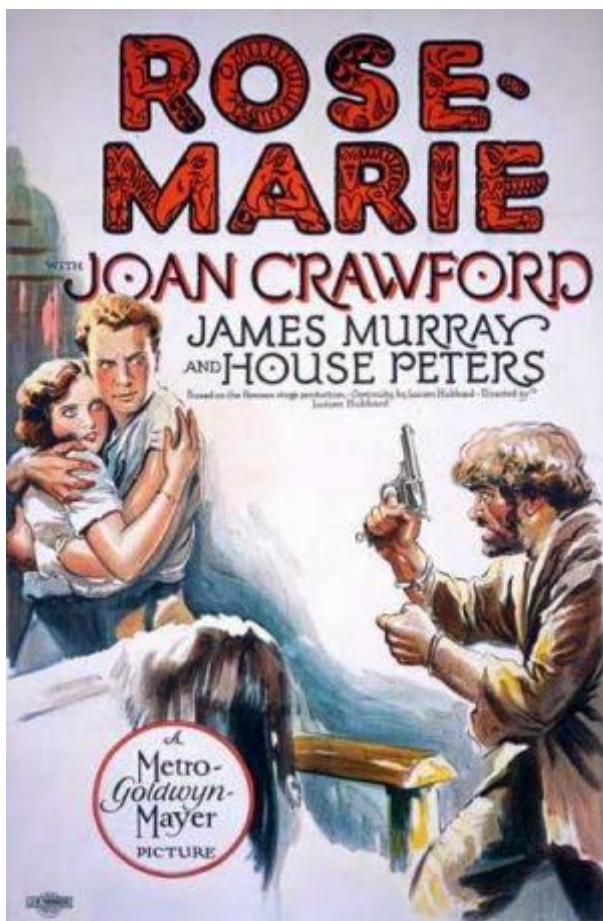

Bild 13: Filmaffisch avseende originalversionen av *Rose-Marie* från 1928 med Joan Crawford och James Murray i huvudrollerna.

Rose-Marie sattes även upp som operett i Stockholm 1929 med Margit Rosengren och Lars Egge i huvudrollerna. Styckets två mest kända melodier torde vara "Rose-Marie" och "Indian Love Call". Båda melodierna sjöngs med svensk text in 1936 av Folke Andersson till Håkan von Eichwalds orkester och gavs ut på 78-varvare (Sonora 3216), samma år som musikal-filmen med Jeanette MacDonald och Nelson Eddy i huvudrollerna släpptes (Bild 14).

Bild 14: Romantisk scen med Jeanette MacDonald och Nelson Eddy paddlande i månskenet i 1936 års filmversion av *Rose-Marie*.

Ursprungshistorien var här kraftigt omvandlad, men mer lik originalet i den andra ljudfilmsversionen från 1954 med Ann Blyth och Howard Keel i de ledande rollerna och tillika den första musikalen filmad i CinemaScope. Mountien Malone förälskar sig här i den fransk-kanadensiska kvinnan Rose-Marie, efter det att hon misstagits för pojke och till och med fått bära den ridande polisens röda rock och allt. Man kan ju alltid undra om det var här Monty Python fick sin inspiration till att placera in mounties i ett queert sammanhang?

Från Monty Python till Dudley Do-Right

Rödrocken försvinner i stort sett helt från Hollywoods filmutbud i slutet av 1950-talet för att därefter återkomma på film i mer parodisk form på 1960-talet. Jag tänker här främst på Monty Pythons välkända Lumberjack-sketch från 1969, i vilken kören av ridande poliser med sin obesudlade och rena manlighet kontrasterar mot sångarens mer obestämda genusposition. Mountien och Kanada får sig en rejäl törn i David Lynchs TV-serie *Twin Peaks* från 1990 där landet karakteriseras av bordeller och galna franskkättade trappers tillsammans med en mördar-mountie som både brukar och säljer knark. På detta följer så den Kanada-producerade TV-serien *Uppdrag Chicago* (orig. *Due South*, 1994–1999) i vilken rödrocken Benton Fraser får agera polis i amerikansk storstadsmiljö (Bild 15).

Bild 15: Paul Gross i rollen som Benton Fraser, utlokaliserad rödrock i TV-serien *Uppdrag Chicago*.

Kontrasten ligger här mellan hans höga moral, artiga sätt och totala plikttrogenhet utanför dess naturliga miljö vildmarken, och istället transplanterad till storstadsdjungeln i tätt samarbete med en cynisk amerikansk polisman.

Dudley Do-Right är en animerad rödrock som först dök upp i Jay Wards TV-serie *The Rocky and Bullwinkle Show* i början av 1960-talet. Dudley fick senare en egen show i slutet av samma årtionde där hans egna avsnitt närmast liknar någon äldre stumfilmsmelodram. Enligt den återkommande handlingen räddar den enfaldige Dudley tillsammans med sin häst Horse den söta Nell Fenwick från skurken Snidely Whiplash, som har en förkärlek för att binda henne på tågrälsen (Bild 16).

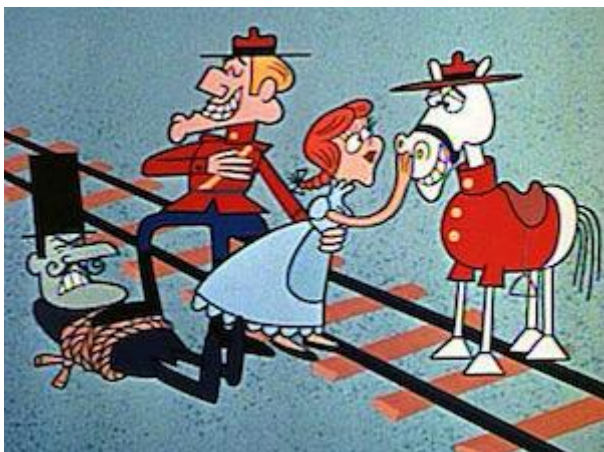

Bild 16: Typisk scen ur den animerade TV-showen om den stupide rödrocken *Dudley Do-Right*.

Figurerna dök sen upp i spelfilmen *Dudley Do-Right* från 1999 i regi av Hugh Wilson. Filmen blev ingen ekonomisk succé trots att den är välgjord och har en lyckad casting. Förutom som ren familjekomedi kan filmen ses som en skildring av förhållandet mellan Kanada och USA, där skurkarnas totala amerikanisering av småstaden Semi-Happi Valley till slut stoppas av Dudley med hjälp av ridande polisen i sina röda rockar. Filmen är även rik på referenser till klassisk mountiefilm och då speciellt *Rose-Marie* med paddelturer i månsken och fragment av dess mest kända melodi "Indian Love Call". Dudley Do-Right kan även sägas leva vidare i de rödrockar som dyker upp i några episoder av den animerade TV-serien *South Park*, i vilken förhållandet mellan USA och Kanada utgör ett återkommande tema.

Rödrockens återkomst på film 2011

Den kanadensiske filmmakaren Wyeth Clarkson överraskade 2011 med en seriös rödrocksfilm som i original heter just *The Mountie* men även distribueras under de amerikanska titlarna *Lawman* eller *The Way of the West*. Filmen utspelar sig i Yukon på 1890-talet, där en ensam rödrock är ute i vildmarken för att rekognosera för ett fort och råkar träffa på en lettisk bosättning där man försörjer sig på att odla opium, som hanteras av en liga dominerad av ryska kosacker. Letterna har även stulit en guldfyndighet vars rättmätige ägare de dödat. Via en serie flashbacks framgår det att rödrocken i samband med eget bruk av opium vådaskjutit en liten kinesisk flicka, varefter han degraderats och erhållit det aktuella uppdraget. Trots att opieodlingen inte är illegal låter rödrocken bränna den, varefter han med nöd och näppe undgår att bli dödad av banditerna. Med stöd av några av byborna och en kollega lyckas rödrocken efter en eldstrid ta livet av skurkarna och rädda den lettiske kriminelle prästens döttrar. Han återvänder i slutet tillsammans med fler ridande poliser för att upprätta fortet och troligen även förena sig med den äldsta av de båda döttrarna, som han förälskat sig i.

Filmens rödrock är i linje med den kanadensiska traditionen i första hand en förkämpe för lagen, men han döljer även en mörkare sida som får styra honom i hans överdrivna antipati mot opieodlingen. Hans moraliska auktoritet räcker inte på långa vägar för att genomdriva lagen, utan här är det endast det råa våldet som gäller. Estetiken kan delvis sägas ha hämtats från Sergio Leone och ibland kan man förledas att tro att det är en film med Clint Eastwood man tittar på (Bild 17). Kanske vi här har den första spagetti-mountiefilmen, och därmed en western subgenre som genomgått sin förnyelse långt efter det att den som utspelar sig i den amerikanska western gjort det.

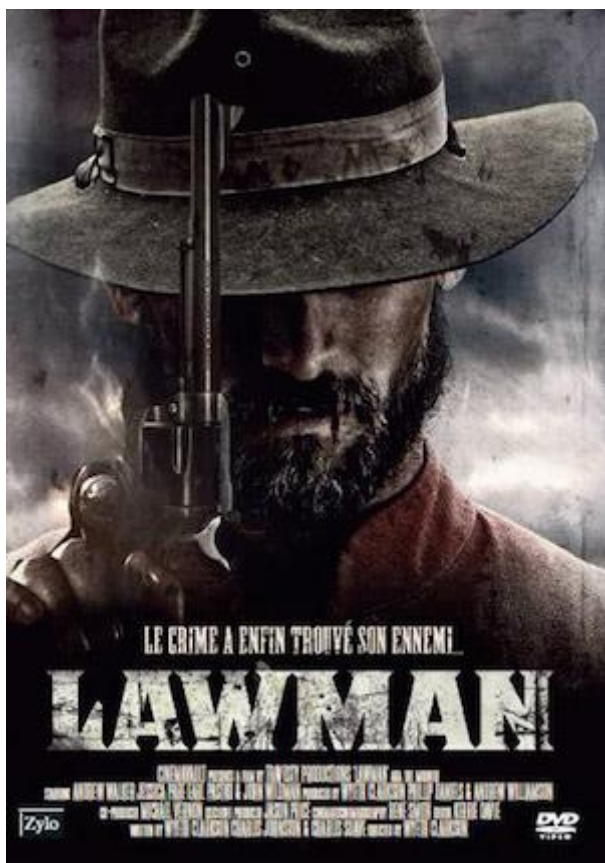

Bild 17: Affisch för Wyeth Clarksons film *The Mountie* eller *Lawman* med Andrew W. Walker i huvudrollen. Filmens liksom affischens estetik ligger nära den som användes i subgenren spagettiwestern.

Källor

- Ahlqvist, Edwin, 1981: *Må bäste man vinna*. Stockholm: Askild & Kärnekull [i samarbete med Bo Ahlqvist].
- Beron, Pierre, 1975: *Hollywood's Canada: The Americanization of our national image*. McClelland & Stewart.
- Canada-Johnson (= Edwin Ahlqvist), 1935: Svenske Borg i Kanadensiska Ridande Polisen. *Frisksport* årgång 4, nr 30:9-10 (Får händerna fulla...), 31:21-22 (Blir häftigt sjuk...), 32:19-21 (Får god löpträning!), 33:19-20 (Får upp ett spår...!), 34:21-22 (Slår till!).
- Canada-Johnson (= Edwin Ahlqvist), 1949: *Svenske Borg i Kanadensiska Polisen*. Vildmarks-noveller. Andra upplagan. Göteborg: Cirkelförlaget.
- Dawson, Michael, 1998: *The mountie from dime novel to Disney*. Toronto: Between the Lines.
- Denison, Muriel, 1955(1936): *Susann vid gränspolisen*. Stockholm: Rabén & Sjögren [orig. Susannah, a little girl with the mounties, övers. Stina Hergin].
- Falk, Bertil, 2001: Mannen som älskade naturen i vildmarken. *DAST Magazine* 2001(1):50-53.
- Gittings, Christopher, 1998: Imaging Canada: The singing mountie and other commodifications of nation. *Canadian Journal of Communication*, North America, 23, Apr. 1998. Available at: <<http://www.cjc-online.ca/index.php/journal/article/view/1062/968>>.
- Harrison, Dick (red.) 1996: *Best mounted police stories*. Edmonton: The University of Alberta Press & Lone Pine Publishing.
- Hutchison, Don (red.), 1998: *Scarlet riders. Pulp fiction tales of the mounties*. Oakville, ON: Mosaic Press.

- Jansson, Staffan, 2014: *Indianböcker i Sverige fiktion och fakta. En bibliografi.* <http://lingonline.jonkoping.se/Bibliografi/default.htm>
- Macfie, Harry, 1938: *Norrskens män. En berättelse om den canadensiska vildmarkens polis.* Stockholm: Bonnier. [Återgiven 1945 & 1951.]
- Macfie, Harry & Hans G. Westerlund, 1935: *Wasawasa. Äventyr som trapper och guldgrävare i Canada och Alaska.* Stockholm: Bonnier.
- Morris & Gosciny, 1976: *Bröderna Dalton i blåsväder.* Lucky Lukes äventyr nr. 25. Stockholm: Albert Bonniers Förelag.
- Mowery, William B. 1937: *En Nordlandets son.* Stockholm: B. Wahlströms bokförlag. [orig. 1930, *Heart of the North*, övers. Hjalmar Clason.]
- Nielsen, Knud, 1994: *De nyere kulørte hæfter. Resten af historien om et pudsigt fænomen – et af kulturhistoriens oversete kapitler.* Frederiksberg: Eget Forlag.
- Storm, Thomas, 2013: *Thord Lindblom – omslagsmästare i idrott & äventyr.* <http://seriearkivet.se/2013/07/01/thord-lindblom/>
- Viksten, Albert, 1959: *Pälsjägarnas paradys.* Stockholm: Folket i Bilds Förlag.
- Walden, Keith, 1982: *Visions of order. The Canadian mounties in symbol and myth.* Toronto: Butterworths.
- <http://anotheroldmovieblog.blogspot.se/2014/07/rose-marie-1954.html>
- [http://en.wikipedia.org/wiki/Northern_\(genre\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Northern_(genre))
- <http://phantomempires.weebly.com/mountie-pulp>